

University of Groningen

Winst PVV kan ook de doodsteek zijn

Voerman, Gerrit

Published in:
NRC Handelsblad

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2009

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Voerman, G. (2009). Winst PVV kan ook de doodsteek zijn: PVV nu nog populistisch en homogeen, maar dat beeld kan binnen een jaar kantelen. *NRC Handelsblad*, 1.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

NRC Handelsblad
June 11, 2009
OPINIE; Blz. 07

Winst PVV kan ook de doodsteek zijn; PVV Nu nog populistisch en homogeen, maar dat beeld kan binnen een jaar kantelen

De electorale groei van de PVV zal leiden tot een uitdijende organisatie waar Wilders het niet meer alleen voor het zeggen zal hebben. Met alle risico's van dien, meent Gerrit Voerman.

De PVV van Geert Wilders heeft afgelopen donderdag haar in 2006 begonnen zegetocht voortgezet. Het is een paradox dat de partij die het minst geworteld is in de samenleving - afgezien van Wilders heeft de PVV geen leden - door de kiezers met 17 procent tot de grootste winnaar van de Europese verkiezingen is aangewezen. Wilders' doorbraak is in belangrijke mate terug te voeren op twee factoren, die echter weinig zekerheid bieden voor de toekomst.

In de eerste plaats heeft het succes van de PVV te maken met de populistische strategie van Wilders. Op alle mogelijke manieren probeert hij de tegenstelling aan te wakkeren tussen het volk en de vermeende Haagse elite, vooral met betrekking tot de islam, (allochtone) criminaliteit, Europese integratie, de toetreding van Turkije en de Nederlandse Antillen. Op Houdini-achtige wijze slaagt hij er daarbij in zich van zijn eigen Haagse verleden los te maken en zich als buitenstaander te presenteren. Wilders was immers vanaf 1990 beleidsmedewerker van de VVD-fractie en is sinds 1998 vrijwel onafgebroken lid van de Tweede Kamer, waarvan tot 2004 voor de VVD - nota bene de partij die in deze periode het langst regeringsverantwoordelijkheid heeft gedragen.

De tweede factor die bijdraagt aan Wilders' succes is het eenduidige en homogene optreden van de Tweede Kamerfractie van de PVV. Voor zover er sinds november 2006 intern al sprake is geweest van onenigheid, is dat op geen enkele wijze naar buiten gekomen. Wilders' leiderschap is in eigen kring onomstreden, ook al omdat al zijn fractiegenoten inzien dat zij hun zetel te danken hebben aan de electorale aantrekkingskracht van hun voorzitter.

De populistische strategie en de grote mate van eensgezindheid zijn in de toekomst moeilijk vol te houden. De electorale groei zal leiden tot een uitdijende organisatie, waarin de positie van Wilders minder overheersend zal zijn dan nu. Hij kan misschien een paar keer, maar uiteraard niet voortdurend aanwezig zijn in Brussel of Straatsburg, en ook niet in de verschillende gemeenteraadsfracties die er na de raadsverkiezingen in maart 2010 zullen komen. Van daar dat de solistisch ingestelde Wilders voor een gedoseerde deelname aan deze verkiezingen opteert, zo liet hij in de Volkskrant op 8 juni weten: "Het is wel zo dat naarmate je in meer gemeenten mee gaat doen, het allemaal kwetsbaarder wordt. Ik kan het niet allemaal vanaf hier aansturen." De komende tijd zal duidelijk moeten worden of Wilders het zich kan permitteren om in slechts vier gemeenten aan de verkiezingen mee te doen, zoals hij nu overweegt. Wat vindt bijvoorbeeld de PVV-kiezer in Volendam ervan wanneer hij of zij bij de raadsverkiezingen niet kan stemmen op een kandidaat van Wilders?

Los van het aantal gemeenten waar Wilders gaat deelnemen, is het onontkoombaar dat door de uitbundige electorale groei de organisatie van de PVV zich zal verbreden en verdiepen. Zij breidt zich enerzijds in geografisch opzicht over Nederland uit, en zal anderzijds vanwege de deelname aan de verschillende verkiezingen meerdere niveaus krijgen (Europees, nationaal, lokaal, en wellicht na de Statenverkiezingen van 2011 - die een opmaat zijn naar de Tweede Kamerverkiezingen in mei - ook provinciaal). Vanuit één centrum is dit niet allemaal meer te organiseren, zoals Wilders zelf ook inziet. Alleen al door de schaalvergroting zal hij meer moeten delegeren. Er zullen meer mensen nodig zijn als volksvertegenwoordigers en om het ondersteunende partijapparaat (kandidaatstelling, verkiezingscampagnes) te laten functioneren. Nog afgezien van de vraag of dit zal leiden tot de invoering van een regulier partijlidmaatschap (inclusief formele mogelijkheden om de opstelling van de partij te beïnvloeden), brengt het grotere aantal PVV-activisten een grotere verscheidenheid aan opinies met zich mee. In een partij die nog geen enkele ervaring heeft opgedaan met het kanaliseren van uiteenlopende opvattingen en het oplossen van conflicten, kan dit voor problemen zorgen, zoals de LPF destijds heeft aangetoond.

De kansen op conflicten nemen alleen maar toe wanneer Wilders de tot nu toe gevoerde populistische strategie aanpast - het andere te verwachten gevolg van de electorale groei. Wanneer de PVV bij de verkiezingen voor de gemeenteraden in 2010 of de Tweede Kamer in 2011 opnieuw sterk uit de bus komt, ligt bestuursverantwoordelijkheid voor de hand - Wilders heeft het er nu al regelmatig over. Regeringsdeelname zal ongetwijfeld intern tot de vraag leiden hoever de PVV mag gaan in het compromis dat nodig is bij de samenwerking met andere partijen. Gezichtsbepalende thema's als het koranverbod of het staatkundig afstoten van de Antillen zullen in een coalitie met het CDA en/of de VVD immers geen schijn van kans maken. Om te regeren zal de PVV haar radicale opstelling dus moeten matigen, hetgeen kan leiden tot spanningen binnen de juist in omvang toenemende partijorganisatie - en tot teleurstelling onder zijn kiezers.

Het enorme verkiezingssucces van de PVV houdt voor Wilders dus grote risico's in. De kans is groot dat de electoraal-mobiliserende werking die het gevolg is van de populistische opstelling in combinatie met de kleine, gesloten organisatie, zal afnemen. De overweldigende steun van de kiezer kan er zo paradoxaal genoeg toe leiden dat de PVV van de huidige hiërarchische Kamerclub verandert in een bredere, minder centraal aangestuurde organisatie en van een een-dimensionale protestpartij in een ook op het bestuur gerichte volkspartij. In nogal wat populistische partijen is een dergelijke transformatie gepaard gegaan met interne conflicten of verlies aan kiezers. Het is de vraag of Wilders er opnieuw in slaagt als een Houdini aan deze wetmatigheid te ontsnappen.

NOTES: *Gerrit Voerman is directeur van het Documentatiecentrum Politieke Partijen van de Rijksuniversiteit Groningen.; Kans op conflicten neemt toe als Wilders zijn strategie aanpast met het oog op meebesturen*